Lp Urmas Kruuse
Riigikogu Maaelukomisjon
Lossi plats 1a, 15165 Tallinn

Meie: 14.05.2026 nr 1-4/26.05/104

Täiendavad ettepanekud eelnõule 887 SE

Täname Maaelukomisjoni rannapiirkondade ja sektori kaasemise eest.

Teeme ettepaneku lükata seaduse eelnõu 887 SE teine lugemine edasi. Lisame meiepoolsed põhjendused.

Saadame rannapiirkondade seisukoha kalapüügi seaduse muutmise eelnõu osas (887 SE), eelkõige seoses kala kaalumise nõuete ning regulatsiooni delegeerimisega ministri tasandile.

Kalapüügiseaduse muutmise eelnõu sisaldab mitmeid muudatusi, millega viiakse varasem Vabariigi Valitsuse pädevus üle valdkonna eest vastutavale ministrile (nt kalapüügi tingimuste ja nõuete kehtestamine, andmete kogumine ning lubade regulatsioon). Kuigi muudatust on põhjendatud tehniliste küsimuste lahendamise vajadusega, ei ole tegemist pelgalt tehnilise ümberkorraldusega. Oleme rannapiirkondade poolt seda rõhutanud ka ministeeriumile oma kirjas.

Muudatus puudutab otseselt kalurite õigusi ja kohustusi ning muudab oluliselt seda, millisel tasandil neid küsimusi otsustatakse. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 65 koosmõjus §-dega 1 ja 3 eeldab, et isikute õigusi ja kohustusi puudutavad olulised küsimused tuleb otsustada seaduse tasandil ning neid ei tohi jätta ulatuslikult täitevvõimu diskretsiooni.

Eelnõus jäetakse mitmes olulises küsimuses regulatsiooni sisu ja ulatus määratlemata ning antakse ministrile õigus need sisustada määrusega. See puudutab mh andmete kogumist, kalapüügi tingimusi ning lubade andmise ja kehtetuks tunnistamise aluseid. Samuti nähakse eelnõus ette, et ka kaalumise nõuete detailne regulatsioon kehtestatakse ministri määrusega. Kuigi kehtivas kalapüügiseaduses on juba ette nähtud ministri volitus kehtestada kala kaalumise täiendavad nõuded ja metoodika, on selle volituse ulatus olnud senini selgelt piiritletud ning seotud eelkõige tehniliste aspektide ja Euroopa Liidu õigusest tulenevate konkreetsete erandite rakendamisega.

Käesoleva eelnõuga kavandatav muudatus erineb sellest oluliselt. Regulatsiooni sisu ei ole enam detailselt seaduses määratletud ning kaalumise nõuete kujundamine tervikuna jäetakse ministri määruse tasandile olukorras, kus ka Euroopa Liidu tasandi reeglid on alles kujunemisjärgus.

Seetõttu ei ole tegemist pelgalt olemasoleva volitusnormi jätkamisega, vaid selle sisulise laiendamisega. Arvestades, et kaalumise nõuded mõjutavad otseselt kalurite majandustegevust, kulusid ja töökorraldust, ei ole sellise ulatusega delegeerimine põhjendatud.

Eelnõu kohaselt võib minister kehtestada, milliseid andmeid kalurid peavad esitama ja millises ulatuses. Seadus ise ei määra nende andmete liike ega kogumise piire. See tähendab, et kalur ei saa ette näha, kui ulatuslikud kohustused talle tulevikus kehtestatakse.

Tekib ka küsimus erinevate kalurite gruppide võrdsest kohtlemisest. Kutselised kalurid tegutsevad ettevõtjatena ning nende suhtes kehtestatakse ulatuslikud kohustused. Samas harrastuskalurite puhul jäetakse ministrile lai otsustusruum andmete kogumise ja nõuete kehtestamise osas. Selline lähenemine võib tekitada ebavõrdse kohtlemise olukorra.

Arvame, et sellisel juhul peavad regulatsiooni põhilised elemendid – sh kaalumise kohaldamisala, peamised erandid ja rakendamise tingimused – olema sätestatud seaduse tasandil, mitte jäetud täitevvõimu otsustada.

Eelnõu seletuskirjas käsitletakse kaalumist eelduslikult selliselt, et see toimub sadamates, millel on vastav taristu ning millele on võimalik taotleda investeeringutoetust. Praktikas toimub aga oluline osa rannapüügi lossimistest väiksemates sadamates ja lautrikohtades, millel puudub vastav taristu ning mis ei kuulu toetuse saajate hulka.

Selline lähenemine seab kalurid ebaproportsionaalselt raskesse olukorda. Kui kaalumine on võimalik üksnes suuremates sadamates, tähendab see paljudele kaluritele vajadust läbida märkimisväärseid vahemaid üksnes kaalumise eesmärgil. See omakorda suurendab oluliselt kütusekulu, pikendab tööaega, suurendab meresõidu ja tööohutuse riske ning mõjutab negatiivselt saagi kvaliteeti.

Tänases majandusolukorras, kus kütusehinnad on kõrged ja ebastabiilsed, on selline lisakoormus eriti problemaatiline ning seab rannakalurite majandusliku jätkusuutlikkuse tõsise surve alla.

Samal ajal ei ole väiksematele sadamatele ega kaluritele ette nähtud toetusi kaalumisseadmete soetamiseks või vajaliku taristu rajamiseks (KPS eelnõu seletuskiri). Seega tekib olukord, kus kohustus kehtestatakse kõigile, kuid selle täitmiseks vajalikud vahendid on kättesaadavad vaid piiratud ringile.

See ei ole kooskõlas võrdse kohtlemise ega proportsionaalsuse põhimõttega. Ministeeriumil tuleks teha oluliselt rohkem pingutusi selleks, et Euroopa Liidus arvestataks Eesti eripäraga. Meil on rannakalandus seotud traditsiooniliste lautrikohtadega, mida täna suretatakse välja.

Praegune eelnõu ei taga piisavat õigusselgust ega õiguskindlust, delegeerib olulised otsused täitevvõimule, ei arvesta piisavalt rannapüügi tegelikke tingimusi ning võib viia olukorrani, kus kalurid ei saa objektiivselt kehtestatud kohustusi täita.

Kusjuures eelnevale on tähelepanu viidatud ja ministeeriumi sõnul on loobutud erinevatest delegeerimistest jne, kuid täna on näha kuidas erinevad seaduse muudatused on konkreetselt sellesse eelnõusse ära peidetult siiski sisse kirjutatud.

Meie hinnangul saab hetkel vaid:

1. sätestada seaduse tasandil kaalumise nõuete põhimõtted, ulatus ja peamised erandid ning piirata ministri volitust üksnes tehniliste küsimustega;
2. näha ette mõistlik üleminekuperiood, mille jooksul ei käsitata kohustuse täitmata jätmist rikkumisena, kui puudub vajalik taristu või tehniline võimekus (mh on ministeerium laiendanud tõsiste rikkumiste nimistut, mis ei tulene EL nõuetest);
3. täiendada eelnõu mõjuhinnangut analüüsiga, mis käsitleb väikesadamate ja lautrikohtade rolli ning kaalumise nõuete tegelikku rakendatavust;
4. tagada, et kaalumise nõuete rakendamine ei eelda kaluritelt ebaproportsionaalseid liikumisi kaugematesse sadamatesse;
5. luua või laiendada toetusmeetmeid nii, et ka väiksematel sadamatel ja kaluritel oleks reaalne võimalus nõudeid täita.

Lisaks märgime, et kui eelnõus on kirjas, et eelnõule on tehtud õiguslik analüüs, siis võiks ministeerium küsida arvamust ka õiguskantslerilt enne eelnõu Riigikogusse toomist, kelle ülesandeks ongi just seaduse eelnõude analüüsimine (seda ei pea tegema alles siis, kui seadus on vastu võetud), eriti kui eelnõu võib riivata isikute õiguseid, kuid selle kohta pole ühtegi selgitust ega märget.

Samuti palume kaasata Maaelukomisjoni arutelule rannapiirkondade esindajad, kui Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on kutsutud.

Lugupidamisega

MTÜ Harju Kalandusühing

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts

MTÜ Saarte Kalandus

MTÜ Peipsi kalanduspiirkonna Arendajate Kogu

MTÜ Hiiukala

MTÜ Liivi Lahe Kalanduskogu

MTÜ Virumaa Rannakalurite Ühing

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond